

СТАНОВИЩЕ

За докторската дисертация на тема : „Межкултурни различия в невербалната комуникация между французи и японци през епохата "Мейджи“ на Тодор Владимиров Кръстев, редовен докторант в катедра „Реторика“ на Философски факултет на СУ“Св.Климент Охридски“. За присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление **2.3. Философия** (невербална комуникация в реториката) .

Научен ръководител: проф.д.ф.н. Величко Руменчев.

Автор на становището: проф. д-р Маргарита Пешева, преподавател в катедра „Медии и обществени комуникации“, УНСС.

1. Актуалност на избраната тема за дисертация

Темата на дисертацията впечатлява с избор на оригинална тема и подход на научното изложение. В нея се сравняват традициите и спецификите при невербалната комуникация на две национални общности, с население от бялата и жълтата раса, в исторически период от края на 19 и началото на 20 век, известен в Япония като епохата „Мейджи“. Тя предлага интересен сравнителен анализ на межкултурните различия в невербалната комуникация между французи и японци през епохата "Мейджи", който несъмнено е научен принос в развитието на научните изследвания по реторика и невербална комуникация у нас.

Докторантът Тодор Кръстев систематизира и обобщава обширен теоретичен материал от областта на невербалната комуникация между французи и японци в този исторически период. Основен акцент в дисертацията са отделните видове невербална комуникация, които са характерни за японската традиция и култура в областта на публичната комуникация. Докторантът Тодор Кръстев в три от самостоятелни глави проследява в исторически план развитието на *кинесиката*, *проксемиката* и *вокализацията* в Япония по време на епохата „Мейджи“, извежда нейните

особености и отличия, в сравнение с френската (и по-общо европейската) културна традиция в областта на невербалното общуване.

Докторантът Годор Кръстев показва отлично познаване на този проблем в научната литература, той има систематични и задълбочени теоретични познания в областта на *реториката и невербалната комуникация*, което показва отлично равнище на професионална компетентност.

2. Структура и съдържание на дисертацията.

Дисертацията съдържа **255стр.** и се състои от **Увод, четири глави, Заключение, приносни моменти, Приложения, списък с публикации, библиография и бележки.** Библиографията съдържа **200** заглавия на български и руски, френски и английски език, а също и интернет източници. Като обем, структура, библиография и емпирични приложения, тя напълно отговаря на изискванията на *Закона за научните степени и звания*. Особено интересна и с подчертано приносен характер е нейната четвърта глава, която е посветена на някои мемоарни свидетелства на французи, пребивавали в Япония в изследвания период и оставили писмени свидетелства за японските традиции, бит, облекло, начин на живот и невербално общуване, характерни за Япония през епохата „Мейджи”.

Дисертацията е написана с вещина и професионална компетентност, с ясен език и стил, който разкрива професионалните познания на докторанта, неговото умение да систематизира и анализира теоретични постановки и емпирични факти, както и да формулира необходимите научни изводи и обобщения. Ще отбележа само, че докторантът Годор Кръстев използва и цитира **659 източника**, които показват, че това е сериозно и задълбочено научно изследване, което добавя нови научни факти и емпирични свидетелства относно невербалното поведение на японците от епохата „Мейджи”, с която започва отварянето на Япония към западния свят и култура.

3. Научни приноси

Дисертацията е много ценно изследване, което, по моя преценка, съдържа няколко основни научни приноси:

Първият принос е извършеният сравнителен анализ между невербалната комуникация на французи и японци в епохата „Мейджи“, която бележи отварянето на Япония към западния свят. Този сравнителен анализ е направен с помощта на теоретични методи, прецизно научно изследване на различните видове невербална комуникация, сходствата и различията на източните и европейските практики в традициите, вербалното и невербалното общуване. Първите три глави от дисертацията респектират с познанията на докторанта, и умението му за извеждане на теоретични модели и установени практики в областта на невербалната комуникация, като акцентът се поставя върху традициите, спецификите и особеностите най-вече на японската култура и невербална комуникация.

Вторият принос е актуалността на приложените емпирични доказателства. Докторантът използва емпирични индикатори, взети от областите на *историята, фолклора, етнопсихологията и културантропологията*- на французи, които в този исторически период са пребивавали в Япония, и са оставили писмени свидетелства за живота, бита, традициите и публичната комуникация на японците. Това придава на дисертацията необходимата научна достоверност.

Третият принос са цитираните литературни и визуални свидетелства, които подробно показват развитието на японската култура и реторическа традиция чрез история на облеклото и невербалното поведение на жителите на Япония.

4. Публикации по темата на дисертацията.

Дисертантът Тодор Владимиров Кръстев прилага **4 научни публикации** и доклади в научни конференции по темата на дисертацията, които са направени в авторитетни научни издания като електронното научно списание: „*Реторика и комуникации*“; *Теоретичен сборник в чест на създателя на катедра „Реторика“ професор Васил Иванов-Шумен: УИ „Епископ Константин Преславски“* и др. Тези научни публикации отговарят на необходимите изисквания, които се предявяват към една докторска дисертация.

1. Авторитетът на дзен будисткия учител – невербално утвърждаване, доклад на конференция „История на реториката“ 15 октомври 2016, Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (статия под печат) ;

2. *Япония и японката Кику-сан през погледа на французина Пиер Лоти – междукултурни различия и невербална комуникация*, Теоретичен сборник в чест на създателя на катедра «Реторика» професор Васил Иванов, издателство: УИ «Епископ Константин Преславски», Шумен, 2016, стр. 370-390 ;

3. *Представяне на сборника „La rue et l’e-rue“* (изд. Harmattan, Париж, 2015), Електронно научно списание „Реторика и комуникации“, бр. 20, ноември 2015 г. <http://rhetoric.bg/> Специален извънреден брой със статии на докторанти и постдокторанти „Традиционни и съвременни методи за реторически изследвания“ ;

4. *Прояви на стрес в невербалната комуникация (НВК) и антистрес-жестове според теорията на Жозеф Месенже*, научен форум „История на реториката“, проведен на 27-28 септември 2014 г. в УНБ „Гьолечица (статия под печат).

5. Препоръки и въпроси към докторанта по темата на дисертацията.

Дисертацията е сериозно и професионално аргументирано научно изследване, което (след известна доработка) може да бъде публикувано. Така то ще стигне до по-голяма и просветена аудитория, за която подобно сравнително научно изследване ще бъде особено полезно от научна и образователна гледна точка. Още повече, че то е първо по рода си у нас.

Към дисертанта Тодор Кръстев имам следните въпроси:

1. В каква степен и доколко японската традиция при невербалната комуникация впоследствие се оказва повлияна от европейската традиция в тази област, при отварянето на Япония към западния свят?

2. Има ли надеждни свидетелства за влиянието на японската традиция при невербалното поведение върху европейската традиция, по отношение на нейните водещи носители- *тишината, поклонът и усмивката*, които често прикриват истинските чувства и емоционални преживявания на японеца?

3. Какво „печели“ и „губи“ японската народопсихология и традиция на невербално поведение от комуникацията и сравнението с европейската култура, след няколко века пълна изолация от останалия свят ?

6. Заключение

Представената докторска дисертация е оригинално научно изследване, което е първо по рода си в българските анализи по реторика и невербална комуникация. Това научно изследване по безспорен начин показва професионалната зрялост и компетентност на автора и неговото задълбочено познаване на този проблем в научната литература.

Това научно изследване е особено ценно за специалисти по *реторика и културна история, културна антропология и фолклор , етнография, журналистика и връзки с обществеността*. То разглежда специфичен проблем и исторически период, което несъмнено обогатява и създава нови хоризонти за родните изследвания по реторика и невербална комуникация.

Всичко това ми дава нужните основания **напълно убедено** да препоръчам на уважаемите членове на научното жури да присъдят образователната и научна степен „доктор“ на Тодор Владимиров Кръстев за неговата дисертация *„Междукултурни различия в невербалната комуникация между французи и японци през епохата „Мейджи“*, професионално направление 2.3. Философия (невербална комуникация в реториката), научен ръководител проф. д.ф.н Величко Руменчев.

София, 29 август 2017г.

Подпис:

проф. д-р Маргарита Пешева